

"CHP'NİN SOLU", AB VE ANTIEMPERYALİZM ÜZERİNE NOTLAR

Ercan Uysal, Londra, Haziran 2007

ercan.uysal@e2research.com

Prof. Ahmet İnel, bir grup aydınının kendi adı üzerinde mutabık kalması sonucunda, siyasete "sol cenahdan" katılmaya karar veren Prof. Baskın Oran'ın adaylığını, "CHP'nin solundaki boşluğu dolduracak, sol kamu vicdanının sesini Meclis'te duyurabilmesi için bir girişim" olarak kamuoyuna sunmaktadır (Vatan Gazetesi, 30/6/07). İnsan Hakları Danışma Kurulu'nun (İHDK 'nın) hazırladığı "İnsan Hakları 2004 Raporu"nun mimarlarından olan Prof. Oran'ın, "Sol"da hangi boşluğu doldurmak üzere yola çıktığının ipuçlarını, Radikal-2'de yayınlanan bir makalesinde (Antiemperyalizm 2007, 27/5/2007) bulabileceğimizi düşünmekteyim.

Prof. Oran bu makalede özetle, Cumhuriyet Mitinglerinde kullanılan antiemperyalist sloganların içi boş bir paronaya olduğunu ve AB'ye katılım projesine antiemperyalist bir söylemle karşı çıkanları, "Bizzat Atatürkçülük açısından: mitingciler slogana AB'yi de katarak, M. Kemal'in 'Muassır Medeniyet'i Batı'yı düşman ilan et[mekle]' itham etmektedir. Bu güncel konuda daha çok potansiyel seçmenlerine "nerede" durduğunu anlatmak için kaleme aldığı sandığımız yazısında, emperyalizm teorisi gibi siyaset yazınında, en az bir yüzyıldır her seviyede tartışılan ve tartışmalı olan bir konuda aceleci bir tanımlama yapıp, AB'nin neden "emperyalist ABD"den ayrı tutulması gerektiğini savunan Prof. Oran, emperyalizmi şöyle betimlemektedir: "Ekonomik ve siyasal çıkar sağlamak için işgal...İşgal olmadan emperyalizm olmaz". Bu kısa ve köşeli tanım, bize Prof. Oran'ın siyasi çizgisinin "hangi sol"a yakın olduğu konusunda epeyce ipucu vermektedir. Burada öne sürülen emperyalizm tanımının eleştirisine geçmeden önce, bu "yeni oluşumun" düşünsel arka planına kısaca bir göz atmak istiyoruz.

Hangi Sol?

1980'li yılların başında, küresel ölçekte amansız bir yayılma sürecini yeniden ve daha kapsamlı başlatan neo-liberal kapitalist güçlerin karşısında darmadağın olan "Eski Sol" tahayyül ve pratik, basta Fransa'da olmak üzere Batı'nın önde gelen akademik çevrelerinde temelden sorgulanmıştır. Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe, 1985'de yayınladıkları "Hegemonya ve Sol Strateji" başlıklı kitapta "sol düşünce'nin bir yol ayrımına geldiğini" ilan ederler ve "yeni" bir sol tahayyülün teorik alt yapısını ortaya koyarlar (Laclau & Mouffe, 2001). Laclau ve Mouffe, 1970'lerin başında Marksist düşünce sistemetiği ile "çağdaş kapitalizmin gerçekleri arasındaki mesafe"nin oldukça açıldığını ve klasik marksist düşüncenin eldeki sorunlara yanıt veremeyecek kadar dogmatikleştiğini öne sürerler (Laclau & Mouffe, 2001: viii). Globalleşmiş ve bilginin hükmettiği toplumun sorunlarına ortodoks Marksizmin çözüm üretmediği varsayımından yola çıkan Laclau ve Mouffe, geleneksel solun "ekonomist" kalıplarını kırıp post-marksist bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini savunurlar. Laclau ve Mouffe'ye göre sosyalist gelenek, hali hazırda varolan demokratik savaşımmlarla (şehirli, ekolojik, anti-otoriter, anti-kurumsal, anti-ırkçı, etnik, bölgesel, ve feminist azınlıklar) organik olarak bağ kurabildiği ve onları radikalleştirebildiği ölçüde canlandırabilir. Ancak böyle bir çabayla liberal demokratik geleneğin özgürlük, eşitlik ve demokrasi prensipleri radikalleştirilerek kapitalizm zayıflatılabilecektir (Cunnigham, 1987:158-9). Laclau ve Mouffe, ortaya koydukları yeni tahayyülün, ayrıldıkları bazı noktalar olsa da, temelde Gramsci'nin hegemonya ve Habermas'ın "deliberative democracy" teorilerinden etkilendiğini açıkca belirtirler. Son tahlilde onlara göre "Sol'un görevi liberal demokratik ideolojiyi dışlamak değil, tam tersine onu derinleştirip, radikal ve çoğulcu bir demokrasi yönünde genişletmektir" (Laclau & Mouffe, 2001: 168). Sosyalist stratejinin kitlelerin sınıfsal olduğu kadar, sınıf-dışı karakterini de dikkate alması gerektiğini yarım yüzyıl önce Gramsci savunmaktaydı. Gramsci sosyalist mücadelenin devrimci stratejisini çizerken, kapitalist toplumda varolan hegomonik ilişkilerin "kültürel" boyutuna da dikkat çekmiş ve devrimci mücadelede 'kimlik ve tanıma' faktörünün göz ardı edilmemesi gerektiğini savunmuştur. Ancak bu 'göz ardı edilmeme' durumu, sosyalist devrimci bir süreçte ele alınması gereken bir noktadır. Devrimci içeriğinden arındırılıp, daha çok reformist bir yapıya kavuşan, post-marksist strateji bize bu haliyle daha çok non-marksist görünmektedir. Gramsci'nin hegemonya kuramını, tarihsel ve devrimci içeriğinden soyutlayıp, liberal demokrasi'nin içine monte etmek, Marx ve Engels'in "ayakları üzerine" oturttuğu diyalektiği tekrar "ellerinin üzerine" çevirmekten başka ne anlama gelebilir?

Aslında çok da "yeni" olmayan bu yorumla, akademi-dışı Türk Solu'nun tanışması 1990'ların

başlarında Ahmet İnel ve Cengiz Aktar'ın Sorborne'da yazdıkları doktora tezlerinin kitaplaştırılması ile olmuştur. Cengiz Aktar'a göre, Ortodoks 'Liberal ve Marksist' çözümlerler hakim ve yaygın oldukları ölçüde bir sürü gerçekliği kavramakta yetersizdirler" (Aktar, 1985:12). Buna koşut olarak Ahmet İnel de, Paris'de okudukları dönemde tanıştıkları ve etkilendikleri, marksist iktisadi antropoloji gibi "yeni marksist" yaklaşımları şöyle anlatmaktadır: "Siyasetle iktisadin girift ilişkisini vurgulayan, iktisadi belli bir dönemin siyasal egemenlik biçimi olarak ele alan yaklaşımlar, geleneksel Marksizm'in her şeyin özünü iktisatta, tarihi gelişimin anahtarlarını da iktisadi akılcılıkta gören fazla mekanik ve basitleştirici yaklaşımın görüş ufkunu daraltan dünyasından sıyrılmamıza yardımcı oldular" (İnel, 1996:12). Ayrıntılarına burada giremeyeceğimiz bu tartışmaların, Türk Solu'nun bir bölümü üzerindeki etkisi açıkça ortadadır. Prof. Oran'ın ve yakın çevresindeki "yeni nesil sol" aydınların da, Samir Amin'in deyimıyla "liberal virus" bulaşmış olan bu akimden etkilendiğini düşünüyoruz.

Bu düşünce sistematığından etkilenen "yeni nesil sol" aydınların, CHP-DSP birlikteliğinin siyaseten sol olarak nitelendirilmesine karşı çıkmaları bizi şaşırtmamaktadır. Örneğin, Prof. İnel, bu partilerin milliyetçi/ulusalcı söylemlerine göndermede bulunup, CHP'yi "sosyal-ulusalcı bir ses olarak" nitelendirmektedir. Bize bu nitelendirme nasyonal-sosyalist terimini çağrıştırmaktadır. Yalnızca CHP değil, Cumhuriyet Mitinglerine katılan kitleler de basının belli bir bölümüne bu yönde eğilime sahip olmakla suçlanmaktadır. (Cengiz Çandar, Referans, 17/4/2007 ; Hasan Cemal, Milliyet, 17/4/2007). CHP-DSP'nin temsil ettiği çizginin sol olmadığına biz de aynen katılırken, "CHP'nin Sol"unda doldurmaya çalıştıkları boşluğun epeyce derin olduğunu ve temsil ettikleri siyasi çizginin bu boşluğun olsa olsa "Sağ"ını doldurabileceğini düşünmekteyiz.

"CHP'nin Solu" ve emperyalizm

Prof. Oran'ın emperyalizm eleştirisine dönmek istiyoruz. Öncelikle kendisinin emperyalizm tanımına eklediği "işgal olmadan emperyalizm olmaz" önermesinden, askeri güç kullanılarak yapılan fiziki işgal durumunun emperyalist bir anın oluşumu için bir ön koşul olduğunu anlıyoruz. Bu da bize ister istemez Kautsky'nin emperyalizm tanımını anımsatmaktadır: "Emperyalizm, büyük ölçüde gelişmiş sanayi kapitalizmin ürünüdür. Onu, sanayileşmiş her kapitalist ulusun, gittikçe daha geniş tarım bölgelerini, bu bölgelerde hangi uluslar otursun otursun, ilhak etmek ya da egemenliği altına almak olarak da tanımlayabiliriz". (Lenin 1975: 118) Kautsky'nin "tarım bölgelerinin ele geçirilmesi" koşulunun paraleli, Prof. Oran'ın tanımında "işgal" olarak karşımıza çıkmaktadır. Kautsky'nin "ultra-emperyalizm" teorisine temel oluşturan emperyalizm tanımlaması, 1990'ların sonunda Negri ve Hardt'ın "İmparatorluk"unda post-modernist bir kılıfa bürünecektir. Ancak bir farkla: onlara göre "emperyalizm bitmiştir" (Hardt & Negri, 2000: xiv). Prof. Oran ise emperyalizmin bitmediğini, "AB'yi emperyalist ABD'yle aynı kaba koyarak, Türkiye'nin bütün dış politika olanakları bir anda yıkılıyor" cümlesiyle bizlere anlatmaya çalışmaktadır. Prof. Oran'ın ABD'yi "emperyalist", AB'yi ise zımnen "emperyalist olmayan" olarak tanımlaması, eğer kasıtlı bir şaşırtmaca değilse, tipik bir "burjuva aydını" kafa karışıklığı olarak nitelendirilebilir.

Cumhuriyet Mitinglerine katılan halk kitlelerine acımasızca saldıran "yeni nesil solcu" aydınlar, özellikle bu mitinglerde ortaya çıkan "ulusal bağımsızlık" temasına işaret edip, halkın kafasının iyice karışık olduğunu iddia etmektedirler. Bu kafa karışıklığı, milliyetçi söylemi itibariyle, onlara göre otoriter/militarist bir rejime davet çıkarmaktadır. Bu milliyetçi söylemin, "sol tandanslı" sloganlarla desteklenmesine büyük tepki göstermektedirler. Örneğin, Prof. Oran Cumhuriyet Mitinglerindeki kitlelerin milliyetçi eğilimlerine göndermede bulunarak "komünizmden replik çalarak bunu marksist terimlerle ifadeye yeltenmelerini kabul edemiyorum" demektedir. Bu tepki bize nostaljiyle karışık bir kızgınlık ifadesini çağrıştırmaktadır. Nostaljiyi anlıyoruz da, kızgınlık neden? Acaba bu tepki, "yeni nesil" sol aydınlara içine düştükleri ahlaki bunalımı mı hatırlatmaktadır?

Diğer yandan, Cumhuriyet Mitinglerine katılan siyah kalpaklı "Kuvvai Milliye" cilerin kullandığı "tam bağımsızlık" sloganları bazılarında saçma gelse de, en azından söylem itibariyle Ulusal Bağımsızlık savaşının "anti-emperyalist" karakterine göndermede bulunmaktadır. O zaman şu soruyu sormamız gerekmektedir: Ulusal Bağımsızlık savaşımız "anti-emperyalist" miydi? Prof. Oran'ın tanımına göre yanıt olumludur. Ancak bugün "fiziksel işgal" durumu söz konusu olmadığına göre, AB tahayyülünde yoğunlaşan anti-emperyalist söylemin pek de bir kıymet-i harbiyesi yoktur. Bu soruya kestirmeden, bu yönde bir yanıt vermek için, kapitalizmin ve onun yayılmacı karakterinin geçen iki yüzyılda geçirdiği dönüşümleri tamamen göz ardı etmek

gerekir. (Wallestein, 1991; 1995; 2000)

Lenin'in detaylı cözümlemesini yaptığı emperyalizm kavramı gayet açıktır: "Kapitalizmin özelliği, genel olarak, sermaye sahipliğini, bu sermayenin sanayide uygulanışından; nakdi-sermayeyi, sınai ya da üretken sermayeden; sadece nakdi sermayeden elde ettiği gelirle yasayan rantiyeyi, sanayiciden ve sermayenin yönetimi ile doğrudan ilgili herkesten ayırır. Bu ayrılma, geniş ölçülere ulaştığı zaman, mali sermayenin egemenliği, ya da emperyalizm, kapitalizmin en yüksek asama çizgisine gelir". (Lenin, 1975: 77). Günümüzde "hedge fund" veya "private equity" fonu olarak adlandırılan mali sermaye şirketlerinin global ölçekte giriştiği satın alma ve birleşme furyası, bu ayrışmanın eristiği boyutları açıkça gözler önüne sermektedir. İnanılmaz boyutlara erişen mali sermaye, hızla "asil işi" olmayan faaliyet kollarında "hakim hissedar" konumuna yükselmektedir. Diğer yandan azalan kar hadleri sonucunda, finansdan iletişime; perakendeden ilaç üretimine; yani ekonomik aktivite spectrumunun bir ucundan diğerine, Merkez ülkelerinde büyük boyutlu şirket birleşmeleri gözlenmektedir. Bu birleşme eğilimini burjuva ekonomistleri "ölçek ekonomisi"den yararlanma ve "verimlilik artışı" olarak sunmaya kalksalar da, bu düpedüz tekelleşme yönünde hızla ilerleme eğilimidir. Bize göre, mali sermayenin yasadığımız dönemde gösterdiği bas dondurucu gelişme ve yayılma hızı her yönüyle emperyalist bir duruma işaret etmektedir. Bu duruma dun "ultra-emperyalizm" bugünse "globalizm" demek semantik bir farklılıktır. Lenin'in emperyalizm kuramına dun Kautsky karşı çıkmıştır, bugünse post-marksist solcular karşı çıkmaktalar. "Emperyalizmin kapitalizm için mutlak bir zorunluluk" olmadığını öne süren Kautsky sormaktadır: "...bugünkü emperyalist siyasetin yerini, ulusal mali sermayeler arasındaki mücadelenin yerine uluslararası düzeyde birleşmiş mali sermayeyle dünyanın ortaklaşa sömürüleceği yeni, ultra-emperyalist bir siyaset alamaz mı?" (Lenin, 1975:152). Bu soruya, II. Dünya savaşı kurulan dünya düzenine bakıp, yüzeysel bir yaklaşımla olumlu bir yanıt verilebilir. Ancak, kapitalist dünya-sisteminin uzun dönemli eğilimlerine bakarsak, Lenin'in su yorumuna katılmak durumundayız: "...ultra-emperyalist ittifaklar, kaçınılmaz olarak, savaşlar arasındaki dönemlerin "mütarekeleri" olmaktan başka anlam taşımamaktadır". (Lenin, 1975: 155) Su an içinde bulunduğumuz dönemde olduğu gibi, bu "mütareke dönemlerinde" emperyalizmin yeni görünümsergilemesi kaçınılmazdı. Lenin'in emperyalizm kuramını geliştirdiği 20. yüzyılın başında, tarihsel kapitalizm için, kolonyal emperyalist modelin artık "feasible" olamayacağı ve yeni bir sömürü sisteminin gerekli olduğu açıkça ortaya çıkmaktaydı. Lenin doğal olarak içinde bulunulan tarihsel sürecin kendine özgü koşulları cinde, emperyalizm kuramını öne sürerken, kolonyal dönemin yayılmacı karakterini de emperyalizm kavramının içine dahil etmiştir. Lenin tarafından sınıflandırılan emperyalizmin "beş temel özelliği" içerisinde, "en büyük kapitalist güçlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır" savı da yer almaktadır. Ancak 200 sayfalık eserinin içerisinde, bu görece çok az ağırlık taşıyan savı cımbızla çekip almak art niyetli bir davranış olmakla kalmaz, aynı zamanda derin bir ahmaklığa da işaret eder. Kaldı ki, Lenin'e göre, emperyalizm, mali karteller ve uluslararası siyasetin iç içe girdiği durumlarda değişik görünümlere bürünmektedir: "...görünüşte politik bağımsızlıklarına sahipmiş gibi olan, ama gerçekte, mali ve diplomatik bir bağımlılık ağı içine düşmüş değişik bağımlı ülke biçimleri de vardır. Güney Amerika ülkeleri, özellikle Arjantin, mali yönden, Londra'ya o kadar bağımlıdır ki, bu ülkenin, neredeyse, İngiltere'nin ticari sömürgeci olduğunu söyleyebiliriz". (Lenin, 1975:111) Arjantin'in 2002 yılında içine düştüğü durumun, 1906'daki durumundan tek farkı Londra'nın yanına New York ve Frankfurt'un katılmış olmasıdır.

Sosyalist Sol ve AB

AB'ye katılım tartışmasına "Sosyalist Sol" cenahtan katılan Ömer Laçiner, açıkça bu projeden yana tavır koyup, Türkiye'de sosyalist solun enternasyonalist bir yol izlenmesi gerektiğini savunuyor. Laçiner, AB'ye entegrasyonun Turk Sol'una daha geniş bir sol ittifak içerisinde kapitalizme karşı mücadele verme fırsatını sunduğunu belirtip, "Sistem'in bu meydan okuyuşuna cevap vermek, onunla asli mevzilerinde, doğrudan mücadele etmek devrimci sıfatı taşımanın mutlak gereğidir" görüşünü savunmaktadır ve şöyle devam etmektedir: "dolayısıyla eğer kendi kendileriyle tutarlı iseler bu 'devrimcilerin' o AB alanına girmeye ve ona asıl can alıcı olacak 'içeriden müdahale' imkânını kullanmaya herkesten önce ve herkesten fazla bir enerjyle istekli olmaları gerekirdi". (Laçiner, 2005:1) Biz bu görüşe katılmıyoruz. Eleştirilerimiz, Laçiner'in son tahlilde AB tahayyülünün "kapitalist-emperyalist" bir karakteri olup olmadığı sorusuna doğrudan yanıt vermemesi/verememesi etrafında yoğunlaşmaktadır. Ancak Laçiner yazisinde bize bazı ipuçları da vermektedir: "...gerçi Avrupa'daki radikal sol-sosyalist hareketler, daha sürecin başında, henüz bu milliyetçi reaksiyon pek yokken, projeye 'anti emperyalizm-anti kapitalizm' adına karşı çıkmışlardı, ama zaman içinde ve özellikle de bu

neo-milliyetçi dalganın karşısında ya kenara çekildiler ya da büyük çoğunluğu ile projenin insani-toplumsal boyutunu takviye etmeye, gözetmeye dönük bir 'içeriden dinamik' işlevi üstlendiler". Bize göre, AB 'deki "Sosyalist Sol" böylesine kapsamlı bir dönüşüm projesini ilk basta doğru okumuş, ancak daha sonraki tarihlerde de defalarca yaptığı gibi, kapitalist güçler karşısında daha radikal bir tavır takılmaktansa, onlarla bir kez daha uzlaşma yoluna girmişdir. Böylelikle Avrupa Sol'u, Lenin'in deyimiyle "emperyalizmin temel çelişkilerini hafiflet[miş], yumuşat[mış], ve Avrupa işçi hareketi içindeki oportünizmle olan tehlikeli birliği, ne olursa olsun, muhafaza etm[iştir]". (Lenin, 1975:158) Laçiner, "Avrupa'da AB'yi ABD ile ittifak, işbirliği veya rekabet halinde bir süper emperyal proje olarak gören büyük finans, is, siyaset ve bürokrasi erbabının neoliberal seçkinci ideolojilerinden, Aydınlanma idealizmi ve hümanizme, radikal sol sosyalist enternasyonalizmine kadar bir dizi farklı ideoloji ve görüş, örneğin Türkiye 'nin üyeliği gibi kritik önemde bir eşikte aynı safta yer alıyor gözükmektedir" demekle, kendi öne sürdüğü stratejinin siyasi açıdan ne kadar zayıf temeller üzerine kurulduğunu istemeden itiraf etmektedir. Sonuç itibarıyla, yine Laçiner'in de belirttiği üzere, "AB konusunda Batı'dan Birliğe ilişkin enternasyonalist bir müdahale/dönüştürme perspektifi güçlü bir sesle ilan edilmemişken [buna] Türkiye'den kafa yormak, bu amaçla resen harekete geçmek için" bir çaba gösterilmiyorsa, bu "haddimizi mi aşyoruz" kompleksinden değil, böyle bir müdahalenin AB'de kendini sol olarak tanımlayan amorf yapının kendi geleneğine baktığımızda, onun asla enternasyonalist olmadığı düşünülüyor gibidir. Kapitalist yayılma (isterseniz buna globalizm diyelim) sürecinde Avrupalı işçi sınıfının zoru gördüğünde bir kez daha milliyetçi tavır takınması kuvvetle muhtemeldir. II. Enternasyonal'den bu yana geçen sürede Avrupa işçi sınıfı sisteme tamamen entegre olmuş ve görece varlıklı bir "orta sınıfa" dönüşmüştür. Bu sınıfın kendi çıkarlarını, Merkez'e yeni girmiş ya da girmeye çalışan, bir zamanların Çevre (ya da Güney) ülkelerindeki "işçi kardeşleri"nin çıkarlarının önüne koyması olasılığı da oldukça kuvvetlidir. Laçiner'in makalesinden, Sosyalist Sol açısından dün değilse de bugün, AB'nin bir "kapitalist-emperyalist" karakter taşıyıp taşımadığı konusunda kesin bir düşünce sahibi olamadan ayrılmak zorunda kalıyoruz.

Şimdi taşları yerine oturtmaya çalışalım. Kendilerini "sol" olarak tanımlayan bir grup aydın, değişik yönlerden Türkiye'nin AB'ye girme çabasına destek vermektedirler. Bunlara göre AB emperyalist olsun ya da olmasın AB'ye her durum altında girilmelidir Bu destek, Laçiner'in oldukça kapsamlı bir şekilde açıkladığı gibi, emperyalizme değil, kapitalist sisteme karşı "içeriden destek" vermek için verilmelidir. 'Barikatları' tek başına Türk halkı İstanbul'da değil, ileride (?) Avrupalı kardeşleriyle birlikte "Brüksel"de kurmalıdır. O ana kadar geçecek olan, uzunluğu belirsiz bir zaman diliminde, Türk solu enternasyonalist geleneğe sahip çıkıp AB ile birleşme yönünde iradesini açıkça koymalıdır. Bu aksiyon planına göre, ülke içindeki anti-AB 'ci güçlere karşı- ki bunların başını 'ulusalçı-popülist/milliyetçi-laik/ulusalçı-muhafazakar' CHP çekmektedir (Ahmet İnel, Radikal, 29/5/2007)- Türk Solu'nun ulusal ve uluslararası burjuvazi ile geçici bir ittifaka girmesi gerekmektedir. Bir an için bu stratejinin orta ve uzun dönemde Türk halkına getirmesi beklenen "maddi refah" ve demokratik haklar beklentisinin oportünizm olmadığını varsaysak bile, "sol enternasyonalizm" dünyanın çeşitli ülkelerinde ulusal sınırlar içine hapsedilmiş işçi sınıflarının birbirini kayıtsız şartsız desteklediği bir durum değildir. Enternasyonalizm, ancak ve ancak bu ülkelerden birinde ya da bir kaçında başgösteren işçi sınıfının mücadelesine, dışarıdan ya da zamanı geldiğinde içeriden verilecek devrimci bir stratejidir. Kısacası, enternasyonalist strateji, ancak Troçkist gelenek çerçevesinde tekrar anlamlı bir hale gelebilir. AB'de bugün ya da görünen gelecekte "devrimci solun" -eğer hala varsa- anti-kapitalist bir mücadeleye girişeceğine dair hiçbir işaret yoktur. Tam tersine bırakın böyle bir kollektif savaşı, AB'de çalışan kesimler "kendi başının çaresine bakma" durumuna itildiğinden, Avrupa solunun günün birinde Brüksel Komünü'nü kurmasını beklemek gerçekçi değildir.

Bugün gelinen noktada süper-emperyalist güçler arasında yerini almaya çabalayan AB'nin siyasi ve sermayedar eliti için, emekçilerin bu günkü sosyal hakları bile yeterince can sıkıcıdır. 1980 sonrası İngiltere'de Thatcher tarafından başlatılan ve daha sonra Tony Blair'in arsızca "Yeni Sol" olarak kendi halkına yutturduğu neo-liberal politikalar sayesinde Birleşik Krallık'ta sendikaların canına ot tıkanmıştır. Aynı ot bugün Fransa'da Sarkozy'nin iktidara gelmesi ile Fransızların canına da tıkanacaktır. İşin acı yanı Fransız solunun içinde bulunduğu kriz sonucunda son 15 yılda kaybettiği üç seçim, sosyal hakların daha da kötüleşeceği neo-liberal politikalara yol vermiştir. En son yenilginin ardından Dominique Strauss-Kahn Sosyalist Parti'yi sosyal demokrat çizgiye çekmeyi amaçladığını açıklarken, Daniel Cohn-Bandit Fransız Sol 'unun çok daha temel bir soruyla karşı karşıya olduğunu belirtmektedir: "Sol serbest piyasa ekonomisi istiyor mu istemiyor mu?" (Financial Times, 31 Mayıs 2007, s.6)

Neo-liberal reçeteye göre AB'de görülen yüksek işsizlik ve görece daha düşük büyüme hızının "olağan şüphelileri" bellidir: Esnek olmayan iş gücü piyasası, (sendikaların görece gücü), yüksek kamu harcamaları (sosyal devlet: sağlık ve eğitim) ve birleşik pazarın, global dünyanın yeni koşullarına uyum sağlayamayan işletmeleri (işçi çıkaramadıkları için birleşmeler yoluyla yeterince tekelleşemeyen). Özellikle iş gücü piyasalarında varolduğu iddia edilen katılık, sendikal hareketlerin daha da zayıflatılması sonucunda "esnekleştirilirse"; yüksek kamu açıklarına yol açtığı iddia edilen sosyal devlet hizmetlerine (eğitim ve sağlık gibi) ayrılan kaynaklar azaltılırsa, AB emekçilerinin yarınının pek de güvencede olmayacağını varsayabiliriz. Bugün Polonyalı emekçi kardeşine ucuz işçilik sağladığı için düşman gözle bakan Fransız ya da İngiliz emekçilerin, yarın "kültürel" kimliği sınıfsal kimliğinin fersah fersah önüne geçmiş olan Türk işçi kardeşini, post-modernistlerin çok sevdiği deyimle "Öteki" olarak görüp, değil Brüksel, Kapıkule Gümrük kapısından geri püskürtmeyeceğini düşünmek safdillik değildir de nedir? Dolayısı ile Laçiner'in "bu toplumlarda ki görece kitlesel refah halinin 'sınıf bilincini' ve 'devrimci' eğilimleri köreltici" yönündeki yargısının çok da yersiz olmadığını düşünmekteyiz. Diğer yandan AB projesinin bir devrimciye "kendisine aktif özne olma imkanı veren her ortama, "koşulları ne olursa olsun girmesi" fırsatını verip vermediğini ölçmek için, AB'ye yeni katılan, ekonomik açıdan bize benzeyen ülkelerin işçi sınıflarının nasıl davrandığına bakabilme gibi bir lüksümüz de var. Sınıf bilinci özellikle Çevre ve Yarı-Çevre konumundaki ülkelerde, neo-liberal/post-modernist "Öteki" modeliyle uzun zamandır koreltilmektedir. Çoğulcu demokrasi kisvesi altında pompalanan etnik köken ve inanç farklılıkları hızla kemikleşmiş alt-kimliklere dönüşmektedir. Post-modernist kozmopolitizm günün sonunda demokratik çoğulculuğu değil, sınıfsal temellerinden koparılmış bir tüketim toplumunu amaçlamaktadır. Örneğin, Türkiye özelinde, üye sayısı ve etki alanı ne kadar sınırlı olursa olsun, Hak-İş gibi bir sendikanın işçi sınıfının bir bölümünü temsil edebildiği bir ülkede, sınıf bilincinin ne noktaya gelmiş olduğu/getirildiği açıkça ortadadır. "Mümin" işçi kardeşimizin, "Mümin patron" ve "daha az Mümin" işçi kardeşi arasında tercih yapmak durumunda kalırsa, cemaat/ümmet bağlılığı altında herhalde "Mümin patron"u seçmesi daha olasıdır. Sol strateji anlamında, devrimci dinamiklerin ortada olmadığı bir durumda, toplumda egemen olan sınıfdışı hegemonik ilişkileri, sınıfsal karakterinin önüne çekmek, zaten çok dağınık bulunan sosyal güçleri merkez kaç kuvvetine tabi tutmak sonucuna yol açacaktır. Sibel Özbudun belirttiği gibi "soyut, yani sınıfsal içeriğinden yalıtılmış bir 'kültürel haklar/kimlikler' uğraşı, AB ve/veya BM muktebasatına uygun olabilir; ancak, sosyalistlerin, ya da genel olarak çağımızın çığırından çıkmış eşitsizlikleriyle sorunları olanların ihtiyatla yaklaşması gereken bir manipülasyondan öte bir anlam taşımamaktadır". (Özbudun, 2005:23) Bu sürecin sonunda "Kürt", "Türk" "Laik", "Müslüman" "Kadın", "Eşcinsel", "Çevreci" ayrımının her birinin tek başına kendi kısıtlı ve aslında "Ötekileştirici" yanının baskın çıkması olasılığı gözderdi edilemez. Örneğin, kendini "Kürt ve Çevreci" veya "Türk Müslüman Kadın" olarak tanımlayan, iki "aidiyet" kimliğinin hangi platform/program/ülkü altında bir araya gelip, anti-kapitalist mücadele vereceği sorusu, kendini uzaktan yakından "sol" olarak nitelendiren her grup tarafından gerçekçi bir şekilde yanıtlanmalıdır. Oysa daha şimdiden Prof. Oran, Amerikan patentli WASP (White Anglo Saxon Protestant) tanımlamasına koşut LAHASÜMÜT (Laik Hanefi Sünni Müslüman Türk) tanımını öne sürmektedir (sanki Hanefi Sünni Hıristiyan olabilirmiş gibi). Bu tanımlama safsatadan başka bir şey değildir ve karşı durdukları "Öteki" ayrımcılığını güçlendirmektedir. Bu yaklaşım toplumu sonlu sayıda bir çok eksen etrafında bölme potansiyeline sahiptir. (Bölmekten kastımız "bölücülük" değildir.)

Bize göre Sol'un "kimlik" sorununun çözümüne yönelik her türlü çözüm önerisi, günün sonunda kitlelerin nesnel sınıfsal konumlarını referans noktası almak zorundadır. Bu hem ulusal ölçekte, hem de entenasyonalist düzlemde böyle olmalıdır. Geniş halk kitlelerini ayrıştırıcı değil, ortak çıkarları etrafında birleştirici bir proje ancak devrimci bir karaktere sahip olabilir. Çünkü karşı taraf her anlamda örgütlüdür: Silahlı güç, medya, ve finans oligopollerinin elinde en etkin örgütlenme düzeyine erişmiştir. AB katılım sürecini zorlarken, yalnızca "kimlik" ve "özgürlükler" ekseninde "hemen şimdi" bir değişim isteyip, diğer yandan bu sürece koşut giden neo-liberal ekonomi ve sosyal politikalara açık veya zımnî destek vermek en basit deyimle aymazlıktır. Kürt kimliğinin tanınması, dinsel özgürlüklerin (?) genişletilmesi için her türlü baskıyı kuran AB'nin politika yapıcılarını ve AB yanlısı kesimler, nedense aynı duyarlılığı örneğin sendikal ve sosyal haklar; kırsal kesimin korunması, yoksulluğun ortadan kaldırılması ve çevre sorunlarının "gerçekten" çözümü yönünde göstermemektedirler. AB'nin genişlemeden sorumlu komiseri Ohli Rehn'in, "Başta ifade özgürlüğü olmak üzere, Avrupa'nın talep ettiği reformların Kemalistler tarafından kabul edilmesi çok zor" (Zaman, 31/7/2007) ifadesinde bahsi geçen "reformlar" nedense politik kapsamı dar bir "kimlik tanıma" ve ulusal pazarın yerli ve yabancı sermayenin tam kontrolü altına geçmesini hedefleyen "piyasa" yanlısı değişimlere işaret etmektedir. Bu süreç siyasal ve iktisadi egemenliğin "Laik

Kemalist/ulusalcı" güçlerden, "post-İslamist" olarak tanımladığı AKP aracılığıyla dolaylı olarak kendilerine geçmesi sürecidir. Bu hedef onlara uyduğu kadar, belli ki Türk "sol"una da uymaktadır: "Türkiye'de bugün için 'egemen' olan devlet, toplum değil. Yalnızca devletin tarif ettiği sınırlar içinde ve aslında hiçbir zaman tam anlamıyla egemen olamamış bu toplumun egemen olmasının yolu devletin egemenliklerini diğer devletlerle ve kendi toplumuyla paylaşacağı Avrupa Birliği'nden geçiyor". (Cengiz Aktar, Radikal, 12 Ocak 2005). Bu tekil neo-liberal siyasete Avrupa "sol"unun da eşlik ediyor olması, durumu daha da içler acısı hale getirmektedir. "Kürt kimliği"ni tanımanın Avrupa'nın temsil ettiği özgürlükçü demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından olduğunu savunan Avrupa "Sol"u, bugün neden aynı duyarlılığı Türk halkının büyük bir bölümünün içinde bulunduğu ekonomik sefaleti bertaraf etmek için göstermiyor? Neden Türkiye'de daha adil bir gelir paylaşımı ve yoksulluğun en sefil halinin ortadan kaldırılması yönünde liberal kanada baskı yapmıyor? Ve AB "sol"u neden bir yandan hummalı bir şekilde "Uyum Yasaları" dikte ettirip, bununla eş zamanlı ulusal pazarı tam anlamıyla AB sermayesine açarken, IMF 'ye baskı yapıp, örneğin faiz dışı fazlanın daha makul bir düzeye indirilip, maddi manevi sefalet içinde yaşayan halk kitlelerine kaynak transfer edilmesi için baskı kurmuyor? Bir ihtimal onlarda Ömer Laçiner'in bahsettiği enternasyonalist stratejinin gereği, öncelikle Türk halkının "içeriden müdahale" imkânını kullanması için liberal kesimle geçici bir uzlaşmaya varmışlardır!

Bir uzlaşma olduğu kesindir: İş gücü üzerindeki sosyal güvenlik ve vergi yükünün azaltılmasını işveren açısından isteyenler, işçilik maliyetlerinin Merkez'dekinden düşük tutulmasına çalışmaktadır. Kamu maliyesinin içine düşürüldüğü borç sarmalı ise şöyle işlemektedir: Servet ve gelir adil bir şekilde vergilendirilemediği için geniş halk kitlelerinin sırtına yüklenen dolaylı vergiler, toplam vergi gelirlerinin %75'ine ulaşmıştır. Buradan toplanan verginin çok büyük bölümü önce iç ve dış borç faizi ödenmektedir. Bu yüzden kamu maliyesi ulusal gelirin %6.5'u kadar "faiz dışı fazla" vermeye zorlanmıştır. Bu düzende halk vergi gelirlerinin en büyük kısmını dolaylı vergilerle öderken, harcamaların giderek daha az bir kısmı kendisine ayrılmaktadır. Vergilendirme, kapitalist sistemde, öncelikle toplumsal huzurun sağlanması için sosyo-ekonomik gruplar arasında tesis edilen bir yeniden bölüşüm mekanizmasıdır. Amacı da yüksek gelir ve servet sahiplerinden aşağıdaki katmanlara gelir transferidir. Türkiye'de bu gelir transferi tam tersine çalışmaktadır. Fakir halk kitlelerinden yüksek gelir ve servet gruplarına doğrudan ve dolaylı bir gelir transferi yapılmaktadır. Diğer yandan, Avrupa "Sol"unun en duyarlı olduğu konulardan biri olan Çevre konusunda bile iki yüzlü bir yaklaşım sergilenmektedir. Çevre koruma kurallarının daha gevsek olmasından dolayı Türkiye yeni rafineri kurmanın en kolay ve daha az maliyetli olduğu bir ülke durumundadır. Cargill'in mahkeme kararına rağmen tarımsal alan üzerinde inşa ettiği fabrika, ABD başkanı'nın "özel ricası" ile halen açık tutulmaktadır. Örnekler uzatılabilir.

AB ve yolun sonu

Avrupa Birliği tarihsel kapitalizmin yoğunlaşma zorunluluğunun kaçınılmaz bir sonucudur. Lenin, "Avrupa Birleşik Devletleri sözünün anlamı, bugünkü emperyalist durum içinde, tam olarak değerlendirilmiş" derken, bu yoğunlaşma zorunluluğuna işaret etmektedir. (Lenin, 1975:135) II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan "yeni düzen", öncelikle Avrupa coğrafyasında barışçıl yollardan ortak bir iktisadi ve siyasi alanın yaratılmasını gerektirmiştir. Bu ortak alan, bir yandan kendi içinde kapitalist sistemin barışçıl konsolidasyonunu sağlarken, öte yandan, Dünya Sistemleri diliyle söylersek, "Çevre" ülkelerinin sömürsünden kendine düşen "adil" haraç için diğer kapitalist güçlerle rekabet etme şansını vermiştir. Bu sömürü ve haraç düzeni, Çevre ve Merkez arasındaki siyasi ve iktisadi mesafenin korunmasını gerektirmektedir. Ancak bu yolla, dünya nüfusunun %20'sini barındıran Merkez ülke toplumlarının refahının, geri kalan %80'nin sefaleti üzerine inşa edildiği düzen yeniden üretilebilmektedir; ve ancak bu yolla, Merkez'deki kapitalizm iç çelişkilerini buzdolabında tutabilmektedir. Türkiye'nin Soğuk Savaş öncesinde daha çok güvenlik odaklı bir siyasetle Batı'nın Sovyet etkisine karşı "uzak karakol"u olması pozisyonunun, bu dönemin son bulması ile yeniden tanımlanması gerekmiştir. Türkiye 'nin bu "yeni düzen"e eklenmesi süreci çok sancılı geçmektedir. Çağlar Keyder'in belirttiği gibi "dünya sistemi, ülke düzeyindeki sınıf mücadelesinin hangi bağlamda ve hangi kısıtlar içinde süreceğini belirler. Yeni kısıtların ortaya çıktığı ve dışardaki gelişmelerin ülkeye uyarlanmasının gündeme geldiği dünya düzenindeki dönüm noktaları ile ülke içi güçler dengesindeki radikal değişimler birbiriyle çakışır" (Keyder, 2001:13) Bugün içinden geçtiğimiz süreç, bu değişimin doğum sancılarıdır. "Yeni düzen"in Türkiye'ye biçtiği rol, bu kez Merkez ile Çevre arasında bir "buffer zone" olma durumudur. "Uzak karakol"dan "buffer zone"a geçiş sürecinde, yine tarihte olduğu gibi (Tanzimat, 1945-1950, 1971-1980) ülke içi siyasi ve iktisadi dengelerin değişmesi gerekmektedir. Bu "denge değişimleri" uzun dönemli

bir analitik çerçeveye oturtulmadan anlaşılabilir. Bu bağlamda 20. yüzyıl Türkiye siyasi ve iktisadi tarihi, ancak kapitalizmin küresel yayılma tarihi ile yan yana ve iç içe okunduğunda anlam kazanmaktadır.

Biz olayları bu çerçeve içinde yeniden okumak istiyoruz. Cumhuriyetin kurucu ideolojisinin "Sovyet komünizmine" karşı 1930'ların başından itibaren koyduğu tavır, II. Dünya savaşı sonrasında Batı blokuna katılmasını siyaseten kolaylaştırmıştır (Küçük, 2003). 1945 sonrası Batı kapitalizminden yana tavır koyan siyasi kadrolar (Ordu'nun kurmay kadrosu buna dahildir), zaman içinde kendi aralarında bölünmelere uğrasa da genel çizgileri itibarıyla bu ittifaka vazgeçilemez gözünü bakmışlardır. Kapitalizmin 1968-1973 arasında dünya ölçeğinde içinde bulunduğu kriz, Türkiye'de "sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması" ile çakışmıştır. Bir çok Çevre ülkesinde de "sosyal uyanışın" bastırılması ancak bir dizi ABD destekli faşist darbe ile mümkün olabilmiştir: Türkiye 1971-1973 ve 1980-1983 (kesintili); 1973-1990 (kesintisiz) Şili; 1976-1983 (kesintisiz) Arjantin; 1977-1988 Pakistan (kesintisiz); 1965-1984 Brezilya (kesintisiz), Uruguay 1973-1985 (kesintisiz). Liste daha da uzundur, ancak burada 1970-1985 arasına dikkat çekmek istiyoruz. Hemen hemen aynı zaman diliminde "komünist uyanışa" karşı yapıldığı iddia edilen darbeler ile, bu ülkelerde neo-liberal iktisadi politikaların uygulanması için gereken ortam hazırlanmıştır. Örneğin Türkiye'de bu süreç "24 Ocak 1980 Kararları" ile başlamış ve ancak 12 Eylül 1980 darbesinin sağladığı "dikensiz gül bahçesinde" uygulanabilme şansı bulmuştur. Pinochet'in "dikensiz gül bahçesinin" meyvelerini bugün Şili'li sosyal demokratlar yemektir. Dünyanın faşist yönetimler altında inleyen ülkelerin bugün "gelişmekte olan piyasaları"dır. Hemen hepsinde işçi sınıfı tamamen olmasa da büyük ölçüde uluslararası sermaye ve onun yerli taşeronlarına biat etme durumunda bırakılmıştır. 1970-1985 arası "dikensiz gül bahçesine" dönüştürülen bu ülkeler, 1990 sonrasında "Washington Consensus" olarak adlandırılan "piyasa köktenci" politikalar uygulanmaya zorlanmışlardır. Çok direnenler Türkiye 2001 örneğinde olduğu gibi "piyasalar" tarafından cezalandırılmıştır. (1994 Meksika ve 2002 Arjantin krizleri de aynı niteliktedir) Bu cezalandırılma sonrasında bu ülkelerin ulusal pazarları ve kamuya ait tekelleri/oligopollerini büyük ölçüde yabancı sermaye ve onların taşeronu yerli büyük sermaye arasında paylaşılmıştır. AB projesi yine Türkiye özelinde öncelikle bu paylaşımın hızlandırılması/tamamlanması sürecidir. Türkiye, 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği anlaşmasıyla, yaklaşık bir 150 yıl süren (1839-1996) Çevre konumundan, Yarı-Çevre konumuna geçmiştir. Bu anlamda Merkel'in istediği "İmtiyazlı Üyelik" veya Sarkozy'nin yeni ortaya attığı "Akdeniz Birliği" benzeri yapılar, Türkiye'nin Yarı Çevre konumunun sürekli kılınmasına yönelik politikalarlardır. Türkiye'nin bu konuda tutulması ise, AB kapitalizmi için yaşamsal öneme sahiptir. Buna benzer bir durum Meksika ve ABD arasında NAFTA ile tesis edilmiştir. İçinde bulunduğumuz Gümrük Birliği ve NAFTA benzeri yapılar, malların ve sermayenin serbest dolaşımı, iş gücünün ise buldukları coğrafyaya hapis edilmesi üzerine kurulmuştur. Örneğin, Bush yönetiminin bugünlerde geçirmeye çalıştığı yeni göçmen yasası öncelikle Meksikalı işçileri hedef almaktadır. Merkel hükümeti ise Alman sosyal demokratların da desteğiyle, çok sert bir Göçmen Yasası geçirmiştir.

İsterseniz konuyu hızla toparlayalım. İktisadi alanın öncelikle yerli sermaye lehine yeniden düzenlenmesini ve aynı zamanda ulusal pazarın gelecekte yabancı sermayeye tam açılmasını hedefleyen yapısal dönüşümler (1980 sonrası) çeşitli nedenlerden dolayı 2000 yılı sonunda çıkmaza girmiştir. Gümrük Birliğine önce direnen yerli büyük sermaye, bu sürecin geri döndürülemediğini anlamış ve ulusal pazarın yabancı sermaye ile birlikte tamamen paylaşılmasına boyun eğmiştir. 2001 krizi Türkiye tarihinin en geniş kapsamlı sermaye transferlerine sahne olmuştur. Bir yandan kamu sermayesi ve iktisadi alanı yerli/yabancı sermayeye devredilirken, diğer yandan 1980 sonrası izlenen iktisadi politikaların sonucunda yozlaşan/tırılan bürokrasi ile kirli ilişkiler ağına girmiş olan yerli özel sermayenin bir bölümü yine bu gruplar arasında üleştirilmiştir. 1990-2001 arası bu güçlerin, politikacılar ve sermayenin bir bölümüyle kirli ilişkiler içine girmesi sistemi bir meşruiyet ve işlerlik krize sokmuştur. Yerli sermaye 1996 sonrasında yabancı sermaye ile bütünleşme sürecine girdiğinden artık ulusal pazarın kendileri lehine korunmasına ihtiyaçları kalmamıştır. 1990-2001 arası dönemde, bu güçler artık kendilerine ayak bağı olmaya başlamışlardır. Sıkça "Özal devriminin" sonuçlandırmadığından yakınılmaktadır. İşte AB süreci tam bu sırada ısıtılarak toplumun önüne yendien konmuştur. Yemeğin servisini yapacak yeni kadroda hazırdır artık. Bu kadro, AB tarafından istenilen Yarı Çevre konumunu ve ABD tarafından empoze edilen "client state" görevini ancak bir koşulla kabul etmiştir: ülkenin laik düzenini kökünden değiştirmek. AKP'nin iktidara getirilmesini, hem ulusal pazarın nihai paylaşımının tamamlanması, hem de ABD'nin Ortadoğu'da girişeceği yeni maceralara ses çıkarmayacak bir "client state"nin oluşturulması yönünde atılmış bir adım olarak değerlendirmekteyiz. Meşruiyetini "demokratik" yollardan seçilmiş bir siyasi oluşumun iktidarı ile maskeleyen bu

güçlere içeriden de "yeni nesil solcu"/neo-liberal ittifak destek olmaktadır. Bu ittifak etrafında birleşen yerli ve yabancı güçler, AB'ye katılımın tam anlamıyla "ham bir hayal" olduğunu bilmekle birlikte, bu süreci ulusal egemenliğin kendi aralarında paylaşılmasının pratik bir yöntemi olarak kullanmaktadırlar. "Post-İslamist" güçler bu sürece, laik-cumhuriyetçilerle "yüzyıllık" hesaplarını görmek amacıyla; yerli sermaye kamu sermayesinin paylaşılması ve sahip oldukları varlıkların değerlendirilmesi/yüksek fiyattan satılabilmesi amacıyla; "yeni nesil solcu"lar 1971-1980 döneminde "zinde güçler"in askeri kanadı tarafından "aldatılmalarının" intikamını almak için; emperyalist/globalist güçler ulusal pazarın sömürülmesi amacıyla; ve nihayetinde neo-liberal aydınlar ise tamamen "belkemicsizlikleri"den dolayı destek vermektedirler. Bunlara karşı çıkma potansiyeline sahip olan sivil güçler ise tarifsiz bir dağınıklık ve şaşkınlık içinde paralize olmuşlardır. İnsana ait her değer acımasızca metaştırılırken, toplum "civık" bir kültürel yozlaşmaya tabi kılınmaktadır. Bu koşullar altında hamurunda zaten tutuculuk olan geniş halk kesimleri daha da içine kapanma ve tutuculaşma eğilimine girmiştir. Siyasi İslam bir yandan bu yozlaşmaya yolaçan sürece katkıda bulunurken, diğer yandan bu "tehlikeye" karşı toplumu koruma misyonu üstlenmektedir. Ulusalçı-laik güçler (Ordu-Yüksek Yargı-Akademik ve Sivil Bürokrasinin bir bölümü) ise sosyalist bir karakter taşımadığından, "doğru teşhise yanlış tedavi" önermek durumunda kalmaktadırlar. Bu güçler sosyalist bir karakter kazanmadığı sürece, emperyalizme ve onun dayatmalarına uzun vadede direnmeleri çok zordur. Laik bürokrasi ve Ordu Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana zaten "Baticı" politikaları desteklemektedir. 1971-1980 arasında olduğu gibi, yeri geldiğinde demir yumruğunu yerli sermaye lehine kullanmaktan da çekinmemiştir. Ancak sermayenin onlardan beklediği, yeri geldiğinde kavgaya taraf olup karşı tarafı "iyice bir benzetmesidir". Bu güçlerin ellerinde tuttukları iktisadi ve askeri araçlara dayanarak "bağımsız" politikalar izlemesi asla kabul edilmemiştir. 2002-2007 arasında laik güçlerin iktisadi temelleri darmadağın edilmiştir. Bürokrasi tamamen kapitalist güçlerin emrine girmiştir. Askerlerin stratejik olarak nitelendirip özelleştirmesine karşı çıktıkları iletişim, enerji ve ulaştırma sektörlerinde özelleştirme büyük ölçüde tamamlanmıştır. Danıştay gibi özelleştirmeye engel görülen kurumlar da bu dalgaya direnmekten vazgeçmiş görünmektedir. Bizce bu durumda AKP'ye olan gereksinim önemli ölçüde azalmıştır.

Orta vadede, Merkez'in - özellikle ABD'nin- Türk Ordusuna ve onun etrafında kümelenen laik güçlere hem "siyasi İslam" hem de "Kürt ayrılıkçılığı" konularında eşzamanlı bir baskı uygulamasının çok zor olduğunu düşünmekteyiz. Karşılıklı ödümlerin verilmesi gerekecektir. Bu ödümlerin içeriği ve zamanlaması özellikle ABD'nin Irak'da içine düştüğü çıkmazın hangi yönde ilerleyeceği ile yakından bağlantılıdır. Eğer ABD kendi kamuoyunun baskısı ile Irakdan "erken" ve istemediği koşullarda ayrılmak zorunda kalırsa, İran'a karşı uzun vadede Türk Ordusu, "Kürt Ordusundan" daha güvenilir bir müttefik olacaktır. Böyle bir ittifak stratejik olarak tekrar "anti-İslamcılık" etrafında kurulabilir. Kürtlerse büyük olasılıkla Kuzey Irak'ta yarı-bağımsız bir statüde "yedek güç" olarak tutulacaktır. Kuzey Irak Kürt yönetiminin, ABD baskısıyla, Türk Ordusuna Türkiye Kürtlerini kışkırtmama yönünde vereceği söz ve buna bağlı uygulayacağı somut politikalar, ABD'nin yokluğunda Kürt bölgesi ile uzun, ancak geçici bir barış sağlayabilir. AB ise, Transatlantik ittifakı devam ettiği sürece, bu oyunun en etkisiz elemanı olarak kalmaya mahkumdur. Bu senaryo doğal olarak Türk Ordusunun bağımsız ve ulusalçı politikalar izlememesi ve emperyalizmin Orta Doğu'daki oyun planına tamamen ve aktif olarak katılıp katılmamasına bağlıdır. Bugün herkesin gözü önünde cereyan eden amansız mücadele bunun içindir. Bu mücadelenin sonucunu hep beraber yaşayıp göreceğiz.

Son Söz

Cengiz Çandar, 16 Haziran 2007 tarihli Referans'da yayınlanan "Şimdi Baskı zamanı" başlıklı köşe yazısında, Prof. Baskın Oran'ın sosyalist geçmişini şöyle tanıtmaktadır: "Türkiye'de sol gençlik hareketinin 1960'ların ikinci yarısında en önemli 'düşünsel merkezi' sayılan Sosyalist Fikir Kulübü'nün bir toplantısında, 'teoriye en hakim, en iyi bilen' ya da diğerlerinin öyle zannettiği üç kişiye öğrencileri 'sosyalizme kazanmak' amacıyla bültenler, broşürler hazırlamak görevi verilen bir komite kurdurulmuştu. Bu üç kişi, Baskın Oran, sonraları Dünya Bankası'nda önemli görevler üstlenen Kutlay Ebiri ve benidenizden oluşuyordu." Türk Solu'nun neden "adam olamadığının" ve Sol aydınların içine düştüğü ideolojik kimlik bunalımının tarihsel kökenlerini şimdi daha iyi anlayabiliyoruz. Bir zamanların "inanmış" sosyalistleri, bugün Bilderberg toplantılarının "yıldızları" haline tesadüf eseri gelmemişlerdir. Bu bağlamda Prof. Küçük'ün "dönekler daha ortodoks olurlar" önermesi "tam olarak değerlendirilmiştir." Hasan Cemal, Cengiz Çandar, Ahmet Altan, Murat Belge, Ahmet İnsel, Fuat Keyman ve "yeni yetme" Radikal yazarlarını bir araya getiren siyasi oluşumu ancak Türkiye gibi "kafası karıştırılmış" bir toplumda "Sol" olarak yutturabilirsiniz. Biz Prof. Oran'ı tam da bu noktada

eleştirmektedir. Siyaseten kendisini "pazarladığı" kitlelerin, Prof. Oran'ın ve arkadaş grubunun "gerçek" siyasi eğilimlerini bilmek haklarıdır. Kendi siyasi fantezilerine göre formüle ettikleri "yeni Sol tahayyül" düşünce kirliliğine yol açtığı gibi, gerçek sorunların üzerine gidebilecek "samimi" sol oluşumların da önünü kesmektedir. Üzerinde ittifak kurdukları siyasi zemin öylesine zayıf temeller üzerine kurulmuştur ki, Prof. Oran kendi seçim bölgesinde bağımsız Kürt adaya karşı, kendisinin Kürt haklarını Meclis'de "daha iyi" savunabileceği tezini işlemek durumunda kalmaktadır. Traji-komik bir durumdur.

Siyaseten "liberal demokratik" idealleri savunmanın bizce hiç bir sakıncası yoktur. Meclis'de yeralan milletvekilinin "kriminal" profillerine ve sosyal davranış kalıplarına bakarsak, Prof. Oran veya ona benzer siyasetçilerin temsili demokrasinin düzeyini oldukça yükselteceğine inanmaktayız. Ancak o kadar. Milletvekili olarak saygı duyabileceğimiz Prof. Oran'a bir aydın olarak aynı saygıyı göstermekte zorlanıyoruz. Geçmişinde "sosyalist" izler bulunan onurlu bir aydının, Türk halkının "şaşılaştırılmasına" katkıda bulunması kabul edilemez. Bu halk zaten son iki yüzyıldır "paranoyak şizofreni" içinde kıvrılmaktadır. Bu durum onların suçu da değildir üstelik. Türk toplumunun içinde bulunduğu "şizofrenik" durumun tarihsel kökenini Gramsci'nin "İslam'ın en trajik sorununun yüzyıllar boyu süren izolasyon ve kokuşmuş feodal bir rejim altında uyuşmuş bir toplumun, hali hazırda çürüme evresine girmiş çılgın bir uygarlıkla aniden karşılaşması olduğu" tezinde bulabiliriz. (Gramsci, 1975:333) Bu trajik sorunu, hiç bir ahlaki ve insani kaygı taşımadan daha da derinleştiren "Yeni nesil solcu" aydınlara sempati beslememiz söz konusu olamaz. "Yeni nesil Sol" aydınlara hararetle girmek istediği bloğun (AB) tarihsel olarak dünya ölçeğinde tesis ettiği sömürü düzeninin bir parçası olmayı kabul etmek ve "trene son yolcu olarak binmeye" can atmak "sol" bir tahayyül değildir. "Öyleymiş" gibi davranmak da ahlaki değildir. Sol duruş son tahlilde ahlaki bir duruştur ve her ahlaki duruş gibi iki yüzlü olmamak durumundadır.

Ercan Uysal (Londra, Haziran 2007)

Kaynaklar:

Gramsci, A. 1975: Prison Notes. Vol.1, New York: Columbia University Press

Laclau, E., and Mouffe, C. 2001: Hegemony and Socialist Strategy. 2nd ed., London: Verso

İnsel, Ahmet 1996: Düzen ve Kalkınma Kışkıracısında Türkiye. İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Cunnigham, F. 1987: Democratic Theory and Socialism, Cambridge: Cambridge University Press

Aktar, Cengiz 1985: Türkiye'nin Batılılaştırılması. İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Hardt, M., Negri, A. 2000: Empire, Cambridge, MA: Harvard University Press

Lenin, V.I. 1975: Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması. İstanbul: Sol Yayınları

Wallerstein, I. 1995: After Liberalism. New York: The New Press

1991: Unthinking Social Science. Cambridge: Polity Press

2000: The Essential Wallerstein, New York: The New Press

Keyder, Çağlar 2001: Türkiye'de Devlet ve Sınıflar. İstanbul: İletişim Yayınları

Küçük, Yalçın 2003: Türkiye Üzerine Tezler, Cilt 2., İstanbul: Tekin Yayınevi

Özbudun, Sibel 2004: Bilinç ve Eylem, Sayı:2